

O istraživanju CRINIS

CRINIS metodologija uključuje provjeru dvije vrste političkog financiranja: financiranje političkih stranaka izvan predizbornih razdoblja te financiranje predizbornih promidžbi za parlamentarne i predsjedničke izbore. Ovo izvješće bavi se procjenom financiranja izborne kampanje za parlamentarne izbore u Hrvatskoj 2011. godine, što je uključivalo resurse koje su mobilizirale političke stranke za potrebe izborne kampanje.

Sustav financiranja izbora i predizbornih kampanja u Hrvatskoj u ovome je istraživanju dobio na ljestvici od 0 (apsolutna korupcija) do 10 (nema korupcije) prosječnu ocjenu 7,7. Ako uzmemo u obzir da postoje tri evaluacijske kategorije, nedovoljno (0 do 3,3), prosječno (3,4 do 6,7) i dobro (6,8 do 10), možemo zaključiti da je postignuti rezultat dobar. Najlošije ocijenjene dimenzije su sankcije i pouzdanost izvještaja koji su dobili ocjene 3,0 odnosno 4,9.

Ako ne postoje adekvatne sankcije iluzorno je očekivati da će sudionici političke utakmice, bilo neovisni kandidati i liste bilo političke stranke javnosti prezentirati točne podatke o svojim financijama. U ovom trenutku u Hrvatskoj ne bi trebalo birati između mrkve i štapa već isključivo primijeniti opciju štapa - zakonskim rješenjima sankcije su adekvatno definirane pa treba samo raditi na njihovoj daljnjoj primjeni. Financijska izvješća koja podnose stranke definirana su dosta detaljno i opširno i postigla su relativno visoke rezultate (9,5 za opseg i 10 za detaljnost izvještavanja), međutim, pouzdanost tih izvješća pokazala se u očima sudionika istraživanja dosta upitnom i stoga je taj segment nisko ocijenjen (4,9).

Uspoređujući zakonska rješenja i praksu pokazalo se da su, općenito gledajući, rezultati za zakonska rješenja (8,3) viši od rezultata za praksu (7,1) što pokazuje da je implementacija zakonskih rješenja i dalje problematična te da se na tome treba konstantno raditi.

Ova metodologija uključuje analizu zakonodavnog okvira za transparentnost političkog financiranja, pri čemu se isti uspoređuje s međunarodno priznatim načelima. Drugim se pak istraživačkim metodama analizira praksa. Temeljitom analizom zakonodavnog okvira i prakse dobivaju se snažni empirijski dokazi koji upućuju na područja u kojima su potrebne reforme.

Preporuke

Iz podataka prikupljenih u CRINIS istraživanju izračunat je indeks transparentnosti financiranja političkih stranaka u Hrvatskoj. Razina transparentnosti kvantificirana je uzimajući u obzir deset dimenzija.

Kako bi se u Hrvatskoj unaprijedio sustav financiranja predizbornih kampanja te implementacija regulative, predlaže se sljedećih 5 mjera:

1. Visina iznosa koju pojedina stranka može potrošiti u predizbornoj kampanji trebala bi se izravno povezati s brojem birača; primjerice, da se po biraču može potrošiti od 8 do 10 kuna. Na ovaj način, rashodi izbornih kampanja biti će povezani s brojem birača što bi trebalo dovesti do realnih ograničenja rashoda izborne promidžbe;
2. Uvođenje tzv. matching funds za donacije – udio javnih sredstava treba biti povezan s iznosom prikupljenim putem privatnih donacija, a prednost se daje brojnim manjim donacijama. Kako, u tom slučaju, visina javnih sredstava ovisi o visini sredstava koje je stranka prikupila iz privatnih izvora, stranke će biti prisiljene da sve donacije evidentiraju u svojim financijskim izvješćima;
3. Prije predavanja financijskih izvješća nadležnim institucijama trebala bi ih provjeriti neovisna revizorska kuća, što bi osiguralo višu razinu pouzdanosti izvještavanja;
4. Stroža implementacija sankcija je nužna. Tijela javne vlasti trebala bi inzistirati na striktnom provođenju sankcija za svako kršenje zakona;
5. Medijske tvrtke zakon obvezuje da dostavljaju izvješća vezana uz izbornu promidžbu pa su tako tvrtke koje pružaju usluge medijskog oglašavanja izborne promidžbe dužne Državnom izbornom povjerenstvu dostaviti cjenik usluga oglašavanja. Trebalo bi definirati format ovog izvješća a također bi trebalo ustrojiti sustav nadzora točnosti ovih izvješća.

Ovaj dokument pripremljen je uz financijsku potporu Ministarstva vanjskih poslova Norveške. Za sadržaj dokumenta odgovoran je Transparency International Hrvatska i ni u kom slučaju ne može se smatrati da izneseni stavovi odražavaju stavove Ministarstva vanjskih poslova Norveške.

TRANSPARENTNOST FINANCI- RANJA IZBORA I PREDI- ZBORNIH KAMPANJA

HRVATSKA 2013

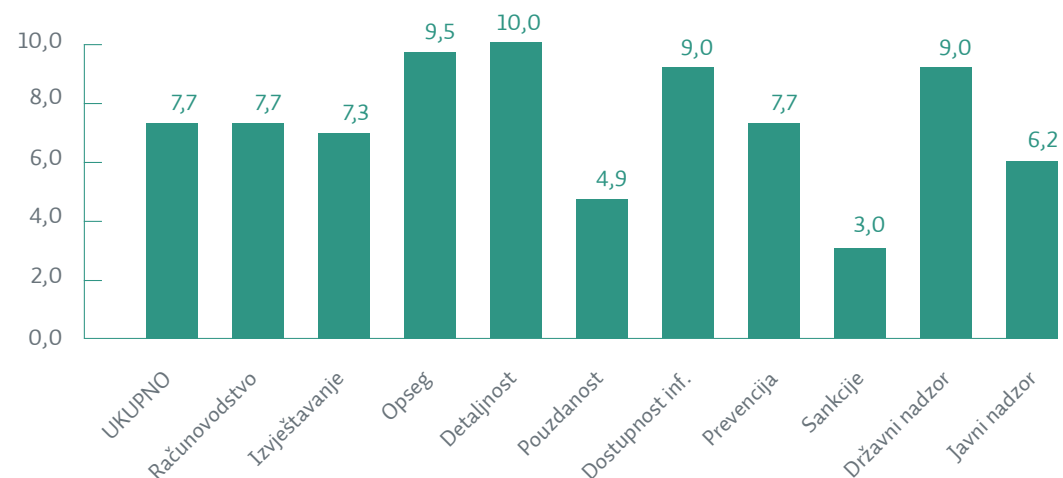
Rezultati istraživanja

CRINIS je metodologija kojom se procjenjuje zakonodavni sustav i ispituju postupci ključnih aktera uključenih u političko financiranje. Svrha istraživanja bila je prepoznati propuste i nedostatke u sustavima političkog financiranja, s ciljem povećanja transparentnosti financiranja političkih stranaka. Crinis polazi od uvjerenja da je transparentnost preduvjet za praćenje novca u politici. Uz potrebne prilagodbe regionalnom kontekstu metodologija, koju su zajednički razvili Transparency International (TI) i Carter Center, je uspješno primijenjena u nizu zemalja Latinske Amerike, Azije i Afrike. Ovo izvješće predstavlja rezultate drugog kruga istraživanja provedenog u Hrvatskoj u sklopu regionalnog izvješća koje se, osim u našoj zemlji, provelo u Albaniji, Makedoniji, Srbiji te na Kosovu u prvoj polovici 2013. godine.

Sustav financiranja izbora i predizbornih kampanja u Hrvatskoj u ovome je istraživanju dobio prosječnu ocjenu 7,7. Ako uzmemo u obzir da postoje tri evaluacijske kategorije, nedovoljno (o do 3,3), prosječno (3,4 to 6,7) i dobro (6,8 do 10), možemo zaključiti da je postignuti rezultat dobar. Iako je ovaj rezultat bolji od rezultata za općenito financiranje političkih stranaka koji je iznosio 7, i dalje postoji još puno prostora za poboljšanja.

Interno računovodstvo ukazuje na koji način političke stranke upravljaju svojim financijskim resursima. Dimenzijom izvještavanja ocjenjuje se u kojoj mjeri stranke ili kandidati polažu račune državnom nadzornom tijelu. Sljedeće tri dimenzije – opseg izvještavanja, detaljnost i pouzdanost izvještavanja – bave se prirodom i kvalitetom podataka navedenih u financijskim izvješćima. One ocjenjuju ključna područja kao što su relevantne financijske aktivnosti, identitet donatora i vjerodostojnost izvješća ključnih aktera. Dostupnost podataka analizira u kojoj su mjeri javnosti dostupni podaci o političkim financijama. Sljedeće tri dimenzije su prevencija, sankcije i državni nadzor: tu se istražuje u kojoj se mjeri instrumenti nadzora pridržavaju pravila i propisa. Konačno, javni nadzor bavi se nadzorom i praćenjem koje provode civilno društvo i mediji, nevezano uz rad nadzornih tijela.

TABLICA 1: INDEKS CRINIS: UKUPNI REZULTATI SA ZBIRNIM PROSJEČNIM OCJENAMA
CRINIS INDEKS: PROSJEČNE OCJENE

TABLICA 2: UKUPNI REZULTATI ZA ZAKONSKU REGULATIVU I PRAKSU
CRINIS INDEKS: ZAKON I PRAKSA

